

Parashat Noach

Bereshiet Genesis 11,1-9

door Rob Cassuto

De toren van Babel

De toren van Babel hfst 11 (HSV)

1 Heel de aarde had één taal en eendere woorden.

2 En het gebeurde, toen zij naar het oosten trokken, dat zij een vlakke in het land Sinear vonden. Daar gingen zij wonen.

3 En zij zeiden allen tegen elkaar: Kom, laten wij kleiblokken maken en die goed bakken! En de kleiblokken dienden hun tot steen en het asfalt diende hun tot leem.

4 En zij zeiden: Kom, laten wij voor ons een stad bouwen, en een toren waarvan de top in de hemel reikt, en laten we voor ons een naam maken, anders worden wij over heel de aarde verspreid!

5 Toen daalde de Eeuwige neer om de stad en de toren te zien die de mensenkinderen aan het bouwen waren,

6 en de Eeuwige zei: Zie, zij vormen één volk en hebben allen één taal. Dit is het begin van wat zij gaan doen, en nu zal niets van wat zij zich voornemen te doen, voor hen onmogelijk zijn.

7 Kom, laten Wij neerdalen en laten Wij hun taal daar verwarren, zodat zij geen van allen elkaars taal zullen

begrijpen.

8 Zo verspreidde de Eeuwige hen vandaar over heel de aarde, en zij hielden op met het bouwen van de stad.

9 Daarom gaf men haar de naam Babel; want daar verwarde de Eeuwige de taal van heel de aarde, en vandaar verspreidde de Eeuwige hen over heel de aarde.

Een van de bekendste verhalen uit de bijbel is geschiedenis van de Toren van Babel.

In de Joodse traditie is het meer bekend als het verhaal van de 'generatie van de verstrooiing/verspreiding'.

Na de zondvloed is een nieuwe generatie neergestreden in de vlakte van Shin'ar – de vlakte rond Babel, neemt men aan – en de mensen, nog één van taal, besluiten een grote stad te bouwen met een hoge toren, dit alles om als één grote gemeenschap bij elkaar te blijven. De Eeuwige is niet gelukkig met de ambities van zijn schepselen en besluit de eenheid van taal te doorbreken, waarna de bouw van de stad niet meer kan doorgaan en de mensen zich verspreiden over de hele aarde.

Gangbaar is de uitleg van dit verhaal als een goddeloze opstand van de overmoedige mensen tegen de Almachtige. Aldus ook de gezaghebbende middeleeuwse commentator Rashi.

Hij vat '*een taal en eendere woorden*' in die zin op, dat de mensen het eens waren geworden: "God heeft het recht niet om voor zich de hemel te kiezen; laat ons opklimmen naar het uitspansel om met Hem oorlog te voeren", hebben ze tegen elkaar gezegd. En zo bouwden ze een toren en zetten er een afgodsbeeld op met een zwaard in de hand om zo de oorlog tegen de Eeuwige te verbeelden, aldus de midrash.

Dat was wel gortig en deze midrash uit het begin van de jaartelling vroeg zich dan ook af: Als de mensen van de zondvloed wegens hun slechtheid werden vernietigd en verzwolgen in de vloed, waarom werd de generatie van de torenbouwers dan gespaard?

Er was een principiële verschil, vonden de verklaarders: de generatie van de zondvloed, dat waren mensen, die elkaar bedrogen, elkaar oplichtten en elkaar beroofden, terwijl de goddeloze torenbouwers in vrede en liefde met elkaar leefden en samenwerkten.

Rabbi (de samensteller van de Mishna) zei dan ook: "*Groot is de vrede, want zelfs als Israel aan afgoderij doet, maar in vrede met elkaar leeft, zegt de Heilige, Hij zij gezegend, als het ware, ik heb geen zeggenschap over jullie*". (Gen. Rabba, 38, 6-7).

Volgens de moderne bijbelwetenschapper Umberto Cassuto (1883-1951, *U. Cassuto, A commentary on the book of Genesis, part two, from Noah to Abraham, Jerusalem, The Magness Press, p. 225 ev*) ligt de wezenlijke betekenis van het verhaal niet in de verklaring van het ontstaan van de verschillende talen of het bouwen van de toren als opstand tegen de Eeuwige.

Als bijbelhistoricus situeert hij de oorsprong van het verhaal in het midden van de zestiende eeuw voor de gewone jaartelling, in de tijd dat in de stad Babel de tempel van Mardoek, een ontzagwekkend bouwsel met een immens hoge toren (ziggurat), was verrezen en vervolgens verwoest; de ruïnes ervan waren nog steeds als imponerende resten te zien (en zijn tegenwoordig door archeologen weer opgespoord). Het gebouw was opgetrokken met gebakken stenen, een revolutionaire vondst in die tijd gedaan. De mogelijkheden van techniek zijn onbegrensd, zo zullen de bouwers hebben gejuicht.

Umberto Cassuto vermoedt, dat de Israëlieten uit die periode of de eeuwen daarna bekend waren met de 'wereldstad' van Babylon en zijn wolkenkrabber en dat ze zich hadden verbaasd over de hoogmoed en de verwaandheid van zijn bewoners. De bijbelwetenschapper meent, dat het verhaal uit de parasha Noach verwant is met of teruggaat op een dichtstuk, dat destijds met een welhaast satyrisch karakter is geschreven over de verwoesting van de stad en de ziggurat door de Hittieten en de neergang van de zich welhaast God wanende stervelingen.

Als bijbeluitlegger, die Cassuto tegelijk ook is, ziet hij vooral twee bedoelingen, die dit verhaal over de gelijksprakige stad- en torenbouwers wil meegeven.

De eerste is de boodschap, dat hoogmoed in verband met de

eigen technische vermogens en louter vertrouwen op de eigen materiële macht de verkeerde weg is, 'een zonde in de ogen van de Eeuwige'. De glinsterende torens van Qatar en Sjang Hai tot en met Londen en New York reizen aan mijn oog voorbij, evenals de poenige hoofdkantoren van Banken en Concerns. Maak uw eigen beelden over de illusies van de maakbaarheid...

De tweede boodschap gaat er vanuit dat de Eeuwige een plan heeft met de mensheid, dat zich ondanks alle strevingen in andere richting, wil doorzetten.

Je zou in wat meer seculiere termen kunnen zeggen, dat in de evolutie, biologisch, antropologisch, sociaal, spiritueel, een drijfkracht is ingebouwd, die ondanks schijnbare afwijkingen zich onvermijdelijk in een bepaalde richting ontrolt. Zoals een rivier via allerlei kronkels en hoogteverschillen onvermijdelijk naar zee stroomt. Als optimist of gelovige zeg je: een richting uiteindelijk ten goede.

In termen van dit verhaal was het Gods plan, dat de mensheid zich na de zondvloed weer zou verspreiden over de hele aarde. Aldus was ook de nakomelingen van Noach geboden: *peroe oereboe*, wees vruchtbaar, word talrijk en vervul de aarde. De mensen van na Noach hadden hun eigen plan. Ze wilden juist graag bij elkaar blijven en zich veilig verschansen in een grote stad; ze verzetten zich tegen het grotere plan - Gods bedoeling of de essentiële bestemming - om uit elkaar te gaan en de aarde weer te bevolken.

De verstrooiing is als het ware 'een zet van de Schepper' aan de mens om niet symbiotisch op één plek van de aarde te blijven 'plakken', maar om de hele aarde te verkennen en te vullen.

En de daardoor ontstane verscheidenheid in plaats en taal betekent diversiteit, die op langere termijn een bron van veelkleurigheid en creativiteit tot gevolg zal hebben.

Een utopische noot zou zijn, dat, nog in onze dagen, over deze diversiteit, veelkleurigheid en creativiteit – die zo vaak ontaard is in haat, onverdraagzaamheid en oorlog – een nieuwe laag van 'één taal en eendere woorden, שְׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֶחָדִים , *sfat achat*

oe dewarim achadim ', zeg: goed verstaan en wederzijds begrip,
moge groeien.
